

»Er steupt aber eynen iglichen son den er aufnympt.«

Iz nejasnega je vstajalo bogoveu videnje in je videl, da visi nad mračno vodo. In je zdaj iz mračnega zrcala vzplavalo blede, mrtvo lice utopljenke. Šum nevidnih kril je udaril kakor glas vetrov v gozdovih bogoveu na uho in je razumel besedo:

»Jašem, jašem, jašem.«

Mrtvo lice na valeh se je spačilo v strahoten smeh, oči so se odprle, zvale mrzlo v mlamol. Bogovec je občutil, da tone. Streslo ga je. Slika je ugasnila. Spregledal je. Ob spominih je bil zdrknil na tla. Lojenka je dogorevala. Bogovec je vzrastla molitev na ustnice. Legel je in se odel. V motne sanje mu je rastle drugo videnje in je bilo belo telo na razpelo otročnic in je svetilo daleč. In pod križem je klečala žena in je roke stegovala navzgor. Na sklonjeno glavo pa je kapljalo s križa, od rok, od nog in še od srčne strani. Takrat je žena glavo dvignila. Bogovec je videl, ljubil, blagoslovil:

»Judita, Judita, Judita!«

VIGILIJE.

ANTON VODNIK.

Tako tesno mi je med dušami,
ki jih ne vidim,
sestra.

Med nami nikdar se ne sklenejo
v svetlem molku
roke sanj.

In je pesem kakor romar,
ki na okna trka,
da bi stopil v luč...
in je kakor plaha roka,
ki odgrinja zastor tih,
da bi našla tvoj smehlaj,
o sestra.

Na mojem čelu tvoja roka:
— smrt je bela kakor maj...

Oh, kako te vidim, sestra!

Nežnosti presvetlo bol trpim,
nato se sklonem in ihtim...

Jaz sem najmanjši izmed bratov,
sestra.

Bleda kakor od molka in sanj
si se iz dalje nasmehnila:
Dragi, zvoní...

Bolest je svetel mesec vrh noči.

Moja slutnja je v tempelj molitve šla,
da bi te našla.

Ne vidiš me, sestra?

Šel s teboj sem kot bolest v sanje.
Njih soj je daljina,
kjer si klečala
kakor da jokaš,
zamaknjenka sinja!

Kot tvoja stopinja
je daljna in lepa moja bol:
ne smem s teboj,
o sestra?

Tvoj glas je bil trepet zvonov,
o sestra:

— Kot med sinjimi meglicami
med angeli sem šla...
Iz njih je lilo vame trepetanje
in nisem vedela: tako boli
ali molitev ali kesanje...

Tako svetlo in bridko.

Ihteč sem ob tebi za svoje blestenje se
zbala —
ah, dragi, ne! — ni name senca pala
od tvojih rok...

Ali me vidiš? Zakaj ihtiš?
Skozi angelov daljine
sem kot zvezdo iz sinjine
tvojo bol nosila...
in ti jokaš, ker blestiš? —

Tvoj glas je bil trepet zvonov,
o sestra,
ljubljená sestra!

dospel do vode, zabredel in potegnil nesrečno telo na breg.

»Nenavidni te poja,« je spregovoril ob njem bogovec, »da noriš za telesi, ki jih je vzel hudič.«

»Leugest, Meister, leugest,« je jokal Erazem in spraševal v mrtvo lice:

»Zakaj, Juta, zakaj?«

»Nič ne vidi,« je mislil sočutno in pomilovaje bogovec; toplo, kot še nikoli se mu je vnelo za norsko mlado kri in je rekel: »Če si jo ljubil, stražo ji streži. Hotela je, da ji skoplješ grob.«

Odvedel je mladega nazaj v kočo k mrtve-mu logarju.

Šele iz mrtve je imel norški mladeč svojo srečo: smel je spati pod Jutino streho do zadnje noči, smel jo je nesti na svojih rokah...

* * *

Skozi zamete od Kokre v polje pred Dvorom sta bredla dva trudna človeka. Mladega je metal v sneg težki meč, starega je zanašala knjiga, katero je bil vzel iz Jutinega doma. Ženica, ki je ob poti varila močno pijačo, ju je videla in čakala, da potrkata. In sta potrkala in sedela ob ognju in bila kakor pijana iz zelišč. Rekel je stari:

»Hudič jaše...«

Rekel je mladi:

»Le to bi rad umel, čemu je govorila o Gregorju...«

Stari je osupnil in se zamislil. Potem je rekel hripavo: »Stal sem ob ribniku za Brdom. Že takrat sem videl, kako je vzšla iz vodá. Namenjeno ji je bilo.«

In kakor iz navade v pismo, je razgrnil v knjigo, strmel, bral na glas in rekel:

»Saj sem rekel, da ji je bilo namenjeno. Glej, iz knjige je verjela.«

»Kaj je njena knjiga?« je planil živo mladi. Stari je rekel kratko:

»Kalvin.«

* * *

Snedčeva Agata je vsa zadrgetala od sreče. Zagledala je nenadno Erazma. Ko je stopila bliže, je videla, da je bil upadel in celó osivel. Zajokala je, spraševala. Da ni bil v Gradci? Da sta z bogovcem pozabila na gojenca novih menihov? Kod je hodil?

Stražo je stregel. Čemu sprašuje.

Ali je Gertrudin grob obžaloval?

Ni odgovoril in je tožila:

»Objokuj ga. Njene vrvice nosi, kolikor hočeš, a še mene imej vsaj malo rad, vsaj malo rad!«

Zopet je molčal. Ona je solze obrisala in rekla trpko:

»Saj že vem, kaj bom storila.« Pokazala je v zvonove farne cerkve svetega Kocijana in šepetala:

»Tja gor bom zlezla in skočila dol. Ko bom v grobu, me boš morda rajši imel.«

»Ne kliči duhovin,« je rekel mladeč resno.

»Ali jih je več?« se je začudila.

»Dve ste,« je odvrnil, »in druga je bridkejša!«

»Gertruda?«

»Juta.«

»Juta?« je trpela deklica iz nove nenavidnosti.

»Juta,« je govoril mladenič; »če pa boš v knjigi kraljev brala, boš našla še drugo ime. Tamara, ji boš rekla.«

»Tamara?« je majala deklica z glavo.

»Nič ne veš, papežnica,« je rekel pomilovalno.

»Uči me!« je zagorela deklica. »Tvoja vera, moja vera...«

Silna moč je ljubezen. Še glas vesti, preprije, še klic zveličanja...

VIGILJE.

ANTON VODNIK.

Tako svetló je v meni
od Tvoje besede.

Kot ona —
ni tiha nobena zvezda.

Prav nad njeno dušo se sklonim,
da ne preslišim,

odkod je prišla, da je sanja
in tako lepe, žalostne oči ima,

da ob njej poklekne angel srea
in prečudno skrivnost pozna,

da so daljine in je še druga bridkost
nad bridkostjo krvi.

Od Tvoje besede, o Čista —
v srcu me luč boli.

O, tako natanko sem vedel,
da prideš.

Bolj plaho kot veter
se v meni je zganil
Tvoj glas.

Kako mi je dobro, kako mi je dobro,
da vem:
rože zato rasto,
da jih vidim...

Joj, kaj je naenkrat senca šla
čez nebo Tvoje duše?

V dlani, ki se nad cvet je sklonila,
se je bolest zganila.

*

Trpiš?
Tvoj molk me duši
in noč in žalost
na moje roké deži...

Jaz sem bolan in ne vem,
kje rože rasto...

Ali rože cveto
iz Tvojega srca?

Nad mojo trudnostjo
koprena nežnosti je vzšla:
in sem dete,
ki ihti
in sladko misli,
da sije v žalost Tvojega srca...

*

Za Teboj je šla moja žalost,
bleda od mučenja
kakor od zvezd,
ki tonejo...

Iskala Te je
po Tvojih stopinjah,
ki so v moji duši,
Sinja.

In Te je našla
pod daljno kupolo nebá:
kako so Tvoje róke
strahoma zakrivale
lesket srca...

*

Odprl sem okno,
da me je rdeče obsenčil večer.

O, ali vidiš?

Kot strašno svetla sanja
pred večerno zarjo je klečal
skrivnostno sklonjen
angel Oznanjenja.

Molčala sva
z rokami na duši.
V srečju se gnetla je milost ihtenja.

Še vedno,
kadar me v duši zapeče to videnje davno
— beračem in ženam smehljam se ko brat.

DAN.

JOŽE POGAČNIK.

Vsak dan — je kakor simbolno drevo:
V noč korenine vsesa
in mladike blesteče čez zarjo požene,
od hipa do hipa močnejše, močnejše.
Potem pod nebo
svojo krono košato razpne
in raste, raste, o —
veje razširja in v luč zacvete
od tal do vrhâ.
Luč — o dneva cvetovi!

In ko se zvečer svetlo cvetje ospe,
na vsakem se žarkovem traku, na vsaki se
vejici
sad potehta:
zvezde kot jabolka zlata na dneva drevesu...
— In dan zdaj smehlja je mine...

Vsak dan je kakor veliko simbolno drevo...
zame in zate — —
O človek, si že kaj obródlil?

VERIŽICA.

NARTE VELIKONJA.

I.

V pedagoškem seminarju je sedela ko-
pica dijakov in dijakinja Skalarjeva.
Profesor Krajnik je zaključeval svoje
predavanje:

»Ako zapaziš pri človeku nagnjenje, ne
zatiraj zmožnosti, ki so v njem, temveč
odpri duši nove vidike, nove cilje, da te
še nerazvite in neodkrite sile zaposliš v
dobro smer.«

Profesor je za hip prenehal ter pogledal
po poslušalcih. Skalarjeva je z očmi visela
na njem; videlo se je, da se je profesor

so bistre kakor ptičje, moje mlade roke
so močne kakor tigrove — —, kljubujejo
še smrti — —!«

Dekle zopet pokaže s koščenim prstom na
rdeče Oslavje, ki ga vsako noč užeja krik
po krvi:

»Zato bodi tam gori, kakor ti je uka-
zano — —!«

Mladi gospod, ugnan od strasti: »Ti si
grozna! Se ti ne smilim dvajsetletni,
življenja željni fant — —?!«

Dekle mu rezko odbije:

»Ne! Vdal si se obsodbi: Ubijaj — —
In kdor ubija — ubije tudi samega sebe!«

Čudno ga vzburijo te besede in vzdigne
se ves zoper njo:

»Molči in ne pitaj me z lažmi —!«

»Pravim le: kdor ubija — se ubije.«

»Bodi! — Poprej pa — —« in fantova
žilasta roka se ovije dekletu okoli ramen.
Dekle vdihne — — in izdihne zakli-
njanje — —:

»Človek — — —!! Kake krvi si — —?!«

»Plemiške!«

»Hudičeve — — —!!«

Vzkriknilo je dekle iz studa in se je zgru-
dilo in iz globokega ponižanja je sopeče
še ihtelo, medlo kakor iz zadnjih daljin:
»Nečloveška kri, ali ti je ukazano, da je
ženska tvoj sovražnik — —?!«

Pod dvanajstim v vrsti mrtvih dreves
leži mlad gospod. Tja ga je vrgla granata
najnovejšega modela...: ker prikrajšala
mu je bila noge do kolen — —. Z obrazom
gleda v mrtvo dekletovo telo — a z meže-
čimi očmi: kakor bi se mu bil zastudil ta
svet — —.

In slavne oslavijske orgle strojnih pušk
in ročnih granat jima godejo, mrtvemu
dekletu in še polživemu plemiču, koral
iz šeste simfonije popolnočnih bojev — —.

VIGILIJE.

ANTON VODNIK.

Kako je že dolgo, dolgo noč,
odkar sem ti zadnjo pesem pel,
o draga.

Da so rože, bi se nasmehnil kdo.
Tako tesno, tako tesno
je meni.

Le mati in ti, o draga,
držita mi svečo ob zglavju...

Vse je v temi — a vendar
kakor da je blede jutro v vaju.

Oh, kako je to čudno, kako je to čudno:
nekoč sem ti pesem pel...

*

Nocoj si kakor koprena
pred zapuščenim oknom.

Nobena luč je ne bo oblila.
Nobena dlan je razgrnila.

Žalostna, žalostna.

Kakor da tvoje ime je roža,
ki je ni še nihče videl.

Kako je bridka tvoja roka,
draga!

Vzel bi jo med svoje —
in dolgo, dolgo jokal vanjo...

*

Večer
mi slika na okna
tvojo glavo ranjeno,
bridko nagnjeno
nad moj zadnji dan...

Na svojih rokàh te nosim
v blede vihar
zvezdá,
ki na pokojne dežujejo...

O, lep sem v bolečini:
mesec z zvezdami iz mojih rok je vstal
nad tvojo glavo...

Bela si kot muka v meni.

Obliva kri me tvojega sreá.
Moja si kot smrt, ki se smehljá.

*

Tvoja glava na moji duši sloni,
tvoja glava mi rano je vžgala,
tvoja glava od bolečine medli,
ko me ljubi...

Iz moje rane kri curlja,
skozi mojo dušo rože gredó,
roké so mi pale v večer neba,
da sprejmejo zvezde...

Trpim,
da bi nasmehnil se v tebi.